

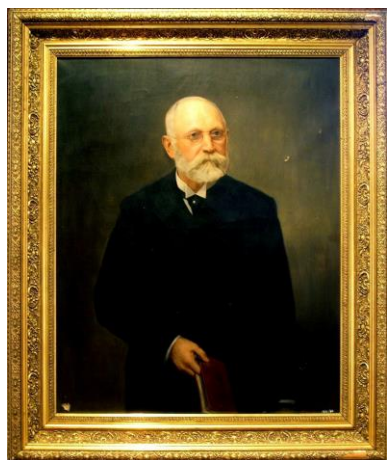

Gemersko-malohontské múzeum –
kultúrne zariadenie Banskobystrického samosprávneho kraja

PROGRAMOVÁ PONUKA NA OKTÓBER 2020

JÁNOS FÁBRY

14. 10. 2020 - 31. 1. 2021

Výstava vzniká pri príležitosti 190. výročia narodenia zakladateľa múzea Jánoša Fábryho - prvého riaditeľa Gemerského župného múzea, pedagóga, botanika, organizátora kultúrneho, spoločenského a verejného života v Rimavskej Sobote, ktorý sa narodil 21. júla 1830 v Lučenci. Od 50. rokov 19. storočia žil v Rimavskej Sobote, kde pôsobil ako učiteľ a neskôr ako riaditeľ Zjednoteného protestantského gymnázia v Rimavskej Sobote. Zomrel 28. decembra 1907 v Rimavskej Sobote, kde bol aj pochovaný na staršom cintoríne. Výstavou si pripomenieme významnú osobnosť, ktorá bola 25 rokov na čele Gemerského župného múzea a ktorej vďačíme za záchranu mnohých zbierok

reprezentujúcich kultúrne dedičstvo Gemera-Malohontu, ako aj za starostlivosť o bohaté zbierky počas jeho pôsobenia v rokoch 1882 až 1907.

Prezentované budú zbierkové predmety, dokumenty, rukopisy a fotografie zo zbierok múzea, ktoré zatiaľ ešte neboli publikované, zverejnené a prístupné verejnosti. Zároveň budú na výstave prezentované aj predmety z dedičstva rodiny Fábryovcov z Maďarska. Vystavené predmety tvoria súčasť historickej knižnice, archívu, historickej, etnografickej a prírodovednej zbierky Gemersko-malohontského múzea. Sú to autentické zbierkové predmety: ročenky, knižná literatúra, dobová vlastnoručná korešpondencia, vyznamenania, úžitkové osobné predmety z vlastníctva Jánoša Fábryho alebo jeho rodiny. Užšiu skupinu tvoria predmety, ktoré sa do zbierok múzea dostali ako dar od samotného Fábryho.

János Fábry bol osobnosťou, ktorá svojou činnosťou a pôsobnosťou presiahla hranice regiónu. Aj keď bol Fábry profesorom botaniky a profesijne bol zameraný viac na prírodné vedy, načrel do viacerých vedných odborov. Bol veľkým prínosom pre oblasť školstva, výchovy, vzdelávania, zberateľstva a múzejníctva, pričom kultúru a tradície Gemera-Malohontu prezentoval nielen v rámci župy a Rakúsko-Uhorska, ale aj mimo jeho hraníc. Bol členom Krajinského spolku stredoškolských profesorov, Kráľovskej uhorskej prírodovedeckej spoločnosti a Zoologicko-botanického spolku vo Viedni. Fábry sa celý svoj život venoval pozdvihnutiu verejného a kultúrneho života mesta Rimavská Sobota, v ktorom pôsobil takmer 60 rokov, za čo si vyslúžil v roku 1906 titul kráľovského radcu.

VYŠÍVANÁ HISTÓRIA REFORMÁCIE NA SLOVENSKU

16. 9. - 16. 10. 2020

Výstavu pripravilo *Spoločenstvo evanjelických žien - a Rimavský seniorát ECAV na Slovensku*. Výstava je výsledkom projektu, ktorý vznikol pri príležitosti 500. výročia reformácie v roku 2017.

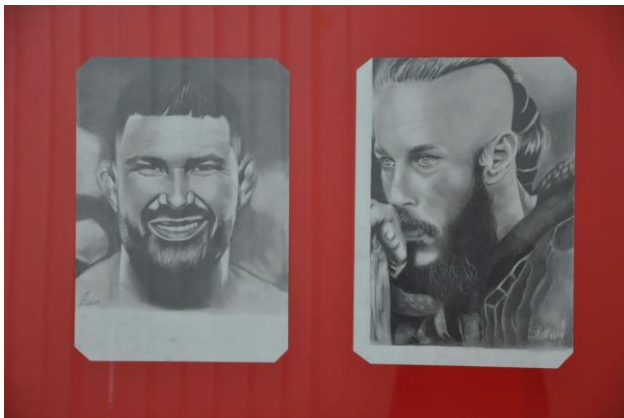
Výstavu tvorí šesťnásť vyšívaných obrazov. Každý má rozmer 100x120 cm. Autorkou výtvarných podkladov je prof. Ing. arch. Janka Krivošová, PhD., prvá profesorka architektúry na Slovensku. Na plátno na vyšívanie nakreslila najvýznamnejšie udalosti a osobnosti evanjelickej cirkvi. Pod metodickým vedením profesionálnej vyšívačky Emílie Fojtíkovej, uplatnili ženy v každom senioráte techniku gobelínovej vyšívky. Vyšívané obrazy zachytávajú biskupov, kňazov, panovníkov, šľachticov, národovcov, spisovateľov, vedcov, politikov

i umelcov. Nezabudlo sa ani na výnimočné evanjelické ženy - Aničku Jurkovičovú, prvú slovenskú herečku, Darinu Bancíkovú, prvú evanjelickú farárku na Slovensku či spisovateľky Teréziu Vansovú a Boženu Slančíkovú-Timravu a mnoho ďalších žien.

ŠARLOTA BOTTOVÁ

VÝBER Z TVORBY

19. 5. - 20. 10. 2020

Šarlota Bottová (nar. 1989) sa v rámci výtvarného umenia venuje najmä kresbe portrétov. Svoje diela vystavovala napríklad v Prahe (2016), na výstave amatérskych rómskych umelcov *AraArt*, v Košiciach (2017), v Hnúšti (2017) a v Rimavskej Bani. Pri svojej tvorbe využíva najmä techniku kreslenia grafitovými ceruzkami. Venuje sa kresleniu známych osobností spoločenského, kultúrneho i politického života z domáceho, či

zahraničného prostredia. Zobrazila napríklad známu primášku Barboru Botošovou, hudobníka Igora Kmeťa, majstra bojových umení Attilu Végha, hercov Morgana Freemana, Viena Diesela, Arnolda Schwarzeneggera, bojovníka za občianske práva a nositeľa Nobelovej ceny Martina Luthera Kinga a mnoho iných.

JÚLIUS SZABÓ POD MEDENÝM NEBOM

9. 9. - 31. 12. 2020

Výstava prezentuje výber z maliarskej tvorby umelca Júliusa Szabóa (1907 - 1972). Jeho prvé, študijné pokusy o olejomaľbu sú prevažne realistické. Tematicky sa zameriaval na portrétovanie blízkych, členov rodiny a na krajinu v okolí Lučenca. V mladosti naňho vplýval jeho prvý učiteľ maliarstva František Gyurkovits a cieľavedome sa vzdelával z literatúry. Postupne, ako sa dostal do sveta a poznával umelecké trendy doby, pretavoval ich do svojho umenia. No jeho cesta do Paríža v roku 1937 mu dopomohla k uvedomeniu si vlastnej sily a nastúpiť na samostatnú cestu v umení. Jeho maliarsky prejav z rokov 1942 - 1943 je jasným dokladom tejto jedinečnej cesty.

Vojnové udalosti ho vyburcovali k vizionárskym kompozíciám, ktorými vyjadril svoj odmietavý postoj k negatívnym javom a túžbu človeka po mieri. Práve toto sa stalo centrálnou tematikou jeho grafickej tvorby, ktorej sa začal venovať v roku 1945. Päťdesiate roky minulého storočia znamenali určité upokojenie v jeho živote. Medzi prvými sa stal členom Zväzu československých výtvarných umelcov, založeného v roku 1949. Pocit istoty a spolupatričnosti s umeleckou obcou v republike, ako aj značné úspechy doma a v zahraničí na grafických, súťažných výstavách vplývali na jeho umenie. V jeho maľbe sa to prejavilo realistickým zobrazením okolia, krajiny, v duchu romantického realizmu M. Munkácsyho, L. Paála, L. Mednyánszkeho. Po roku 1956 sa umelcom uvoľňovali možnosti cestovania. Szabó využil každú príležitosť poznávať svet. Prvé zájazdy organizoval Zväz výtvarných umelcov do Sovietskeho zväzu. Postupne nasledovali aj iné zájazdy do krajín západnej Európy a k moru. Dojmy získané na týchto cestách sa odrážali v jeho maľbe nielen tematicky, ale aj postupnou zmenou koloritu. Upustil od romantizujúcej hnedej farebnosti, jeho paleta sa osvetľovala a technika sa menila na expresívne, dynamické vyjadrovanie. Začiatkom šesťdesiatych rokov dozreli tieto zmeny k úplne novému spôsobu maliarskeho vyjadrovania. Spomienky a skúsenosti z ciest, ich odraz v maliarovej filozofii, úvahy o svetovom dianí si vyžadovali iný umelecký prístup, ako bola doposiaľ realistická maľba. K vyjadreniu množstva tém a natískajúcich myšlienok potreboval rýchlejšiu techniku, ako olejomaľba. Szabó si preto vyexperimentoval novú techniku, voskovú temperu. Od roku 1963 začal do plochy obrazu aplikovať medený plech, ktorým zvýraznil jednak dôležité detaily maľby, jednak symboly, ktoré chcel zdôrazniť v rámci tematiky obrazu. Touto technikou pracoval do konca svojho života. Štýlovo tieto maľby boli vlastne nezaraditeľné. Niesli na sebe znaky surrealizmu, pričom svojou technikou a farebnosťou vyvolávali expresívny dojem.

Výstavu pripravil Pamätný dom Júliusa Szabóa v Lučenci.

NAJKRAJŠIE KRÍMIDLO, X. ROČNÍK

29. 10. - 7. 1. 2021

Výstava krmidiel pre vtáky je prezentáciou prác, ktoré zhotovili žiaci 2. stupňa základných škôl a zodpovedajúcich ročníkov osemročných gymnázií v rámci rovnomennej súťaže. Výstava je výsledkom súťaže, ktorej cieľom je prehĺbiť vzťah medzi múzeom a školami a upriamiť pozornosť detí na prírodu, zvlášť vtáky, ktoré sú v zimnom období odkázané na pomoc ľudí. Úlohou žiakov je vyrobiť funkčné krmidlo, vlastnoručne alebo za pomoci rodičov, pedagógov i kamarátov, z najrôznejších materiálov, ako prírodných (napr. z dreva, kokosových orechov, šúpolia), tak aj umelých (napr. z plastových fliaš).

MEDZINÁRODNÝ DEŇ ARCHEOLÓGIE

17. 10. 2020, 14.00 hod.

Najnovšie archeologické výskumy Gemersko-malohontského múzea - prednáška archeológa PhDr. Alexandra Botoša, v ktorej bude prezentovať pozoruhodné výsledky svojich najnovších archeologických výskumov, ako napr. výskum gotického kostola v Žípe, výskum žiarového pohrebiska z doby bronzovej v centre mesta Rimavská Sobota, výskum zaniknutého paulínskeho kláštora v Slavci – Gombaseku alebo výskum zaniknutého hradu Širkovce – Kapla. Vstup na prednášku zdarma.

PREDMET MESIACA

LEKÁRSKY PRÍSTROJ „UMELÁ PIJAVICA“

V minulosti boli pijavice často používané v medicíne, ale keď ich lekári nemali k dispozícii, museli používať niečo iné. Predmetom mesiaca október je zvláštny, skôr bizarný lekárskeho prístroj, používaný v 19. storočí, ako náhrada pijavice. Používali sa predovšetkým pri operácii očí a uší. Dobový názov dreveného predmetu preto bol „umelá pijavica“. Podstatou lekárskeho prístroja je, že na konci sú umiestnené malé ihličky, ktoré boli vpichnuté do kože. Následne bol prístroj zohriaty ohňom, čo pôsobilo vákuum a tak sa odsávala krv pacienta. Tento nezvyčajný drevený zbierkový predmet valcovitého tvaru sa dostal do múzea darom pravdepodobne ešte na začiatku 20. storočia. Skladá sa z troch častí. Vo vnútri je kovová konštrukcia s perovaním na konci s ihlami. Jednotlivé časti sa spájajú závitmi. Prístroj meria necelých 16 centimetrov a má priemer okolo 3 cm. Je bez značenia výrobcu.

Stála vlastivedná expozícia

Expozícia prezentuje prírodné a kultúrne dedičstvo regiónu Gemer-Malohont. Vystavené sú predmety z oblasti paleontológie, geológie, zoológie, archeológie, histórie, etnografie a výtvarného umenia – napr. nálezy kostí mastodonta, tapíra či nosorožca z paleontologickej lokality Kostná dolina pri obci Hajnáčka, pestrá kolekcia dermoplastických preparátov živočíchov, vzácne archeologické nálezy zo Včeliniec, Hodejova, Tornale i samotnej Rimavskej Soboty, zbierky dokumentujúce obdobie tureckých vpádov a stavovských povstaní, predmety cechovej a kameninovej výroby, historický a ľudový nábytok, ľudový odev a textil, výrobky remeselníkov (hrnčiari, brdári, rezbári...) či umelecké diela zachytávajúce významné osobnosti a miesta Uhorska a regiónu Gemer-Malohont. Vzácnosťou je múmia egyptskej ženy z obdobia 1087 – 664 pred Kristom a vajce najväčšieho nelietajúceho vtáka žijúceho na Madagaskare vurona obrieho. Prostredníctvom zvukového panelu si vypočujete žaby, cicavce a najrôznejšie druhy vtákov.

Expozícia *Protifašistický odboj a SNP v Gemeri-Malohonte*

Expozícia ponúka komplexný pohľad na problematiku protifašistického odboja a Slovenského národného povstania v regióne. Pozostáva z deviatich častí, ktoré postupne opisujú udalosti v regióne od roku 1938 do roku 1945. Jej súčasťou sú prvky obsahujúce trojrozmerné exponáty, dobovú tlač a súčasti výzbroje a výstroja armád operujúcich počas 2. svetovej vojny v regióne. Súčasťou expozície je obrazovka, na ktorej sa premietajú záznamy rozhovorov s pamätníkmi z Gemera-Malohontu.

ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ!

Kontakt:

Gemersko-malohontské múzeum
Nám. M. Tompu 14/5, 979 01 Rimavská Sobota
tel.: 047/56 32 741, 56 32 730
fax: 047/56 32 730
e-mail: office@gmmuzeum.sk
Web: www.gmmuzeum.sk
Facebook: Gemersko-malohontské múzeum
Instagram: #gmmuzeum

Otváracie hodiny:

Pondelok zatvorené
Utorok - Piatok 9:00 - 17:00
Sobota - Nedeľa 13:00 - 17:00
Platí od 1. 10. do 31. 5. (zimná sezóna)

Vstupné:

Dospelí – 2€
Deti, žiaci, študenti, dôchodcovia - 1€
Deti do 6 rokov, ZŤP vrátane sprievodu – zdarma